

ผมต้องการสุขภาพอนามัยอันดีและรัฐบาลจะต้องให้บริการป้องกันโรคแก่ผมอย่างพริ้ว  
กับบริการการแพทย์ รักษาพยาบาลอย่างถูกต้องดี เจ็บป่วยเมื่อใดหาหมอหาพยาบาลได้สะดวก

ผมจำเป็นต้องมีเวลาว่าง สำหรับผลิตเพลินกับครอบครัว มีสวนสาธารณะที่เขียวชอุ่ม  
สามารถมีบทบาทและชมศิลปะ วรรณคดี นาฏศิลป์ ดนตรี วัฒนธรรมต่าง ๆ เทียบงานวัด  
งานลอยกระทง งานไม้ขี้ตฤกษ์ งานกุศลอะไรก็ได้พอสมควร

ผมต้องการอากาศบริสุทธิ์สำหรับหายใจ น้ำบริสุทธิ์สำหรับดื่ม

เรื่องอะไรที่ผมทำเองไม่ได้หรือได้แต่ไม่ดี ผมก็จะขอร่วมมือกับเพื่อนฝูงในรูปของ  
สหกรณ์ หรือสโมสร หรือสหภาพจะช่วยให้ช่วยซึ่งกันและกัน

เรื่องที่ผมเรียกร้องข้างต้นนี้ ผมไม่เรียกร้องเปล่า ผมยินดีเสียภาษีอากรให้ส่วนรวม  
ตามอัตรา

ผมต้องการโอกาสที่มีส่วนในสังคมรอบตัว ผมต้องการมีส่วนในการวินิจฉัยข้อ  
ชะตาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมียผมก็ต้องการโอกาสต่าง ๆ เช่นเดียวกับผม และเราสองคนควรจะได้รับความรู้  
และวิธีการวางแผนครอบครัว

เมื่อแก่ ผมและเมียก็ควรได้ประโยชน์ตอบแทนจากการประกันสังคม ซึ่งผมได้จ่าย  
บำรุงตลอดมา

เมื่อจะตาย ก็ขออย่าให้ตายอย่างโง่ ๆ อย่างบ้า ๆ คือตายในสงครามที่คนอื่นก่อให้เกิด  
เกิดขึ้น ตายในสงครามกลางเมือง ตายเพราะอุบัติเหตุรถยนต์ ตายเพราะน้ำหรืออากาศ  
เป็นพิษ หรือตายเพราะการเมืองเป็นพิษ

เมื่อตายแล้ว ยังมีทรัพย์สินเหลืออยู่เก็บไว้ให้เมียผมพอใช้ในชีวิตของเธอ ถ้าลูกยัง  
เล็กอยู่ก็เก็บไว้เลี้ยงให้โตแต่ลูกที่โตแล้วไม่ให้ นอกนั้นรัฐบาลควรเก็บไปหมด จะได้ใช้เป็น  
ประโยชน์ในการบำรุงชีวิตของคนอื่น ๆ บ้าง

ตายแล้ว เผาผมเถิด อย่าฝัง คนอื่นจะได้มีที่ดินอาศัยและทำกิน และอย่าทำพิธี  
รีตองในงานศพให้วุ่นวายไป

นี่แหละคือ ความหมายแห่งชีวิต นี่แหละคือการพัฒนาที่จะควรให้เกิดขึ้นเพื่อ  
ประโยชน์ของทุกคน

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายที่อุตส่าห์อ่านมาจนจบ ขอความสุขสวัสดิ์และ  
สันติสุขจงเป็นของท่านทั้งหลาย และพระท่านกล่าวไว้ดังนี้ เกี่ยวกับความสวัสดิ์

"เราตถาคตไม่เห็นความสวัสดิ์อื่นใดของสัตว์ทั้งหลายนอกจากปัญญา เครื่อง  
ตรัสรู้ ความเพียร ความสำเร็จอินทรีย์ และความเสียสละ"

## กำหนดพิธีการรับอัฐิ

ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๑๙

ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันจันทร์ที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

เวลา ๐๘.๓๐ น. - ผู้ร่วมพิธีพร้อมกัน ณ บริเวณหน้าหอประชุมใหญ่

เวลา ๐๘.๔๕ น. - ตั้งขบวนรับอัฐิ นำโดย

ศาสตราจารย์ คุณหญิง นางเยาว์ ชัยเสรี นายกสภามหาวิทยาลัย  
ธรรมศาสตร์ พร้อมด้วย รองศาสตราจารย์ ดร. นริศ ชัยสูตร อธิการบดี  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้บริหาร คณบดี  
ผู้อำนวยการสำนัก/สถาบัน/ศูนย์/วิทยาลัย หัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ  
และสมาคม/ศิษย์เก่า/ข้าราชการ/นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

เวลา ๐๙.๐๐ น. - ครอบครัว ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ้งภากรณ์ เชิญอัฐิมาถึง และเชิญ  
ประดิษฐานยังสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ ณ บริเวณหน้าหอประชุมใหญ่  
- รองศาสตราจารย์ ดร. นริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์  
ทำพิธีรับอัฐิ

เวลา ๐๙.๑๕ น. - เคลื่อนขบวนเชิญอัฐิไปยังดึกโดม

เวลา ๐๙.๓๐ น. - ถวายสังฆทานแด่พระสงฆ์ ๑๐ รูป

- พระสงฆ์ทั้งนั้นสวดมาติกาบังสุกุล และอนุโมทนา

เวลา ๑๐.๐๐ น. - เริ่มพิธีเคารพอัฐิ

เวลา ๑๖.๐๐ น. - เชิญอัฐิขึ้นประดิษฐานที่ห้องอนุสรณสถานปรีดี พนมยงค์

วันที่ ๑๖-๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๒ เวลา ๐๘.๓๐-๒๐.๐๐ น. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์  
จะตั้งอัฐิท่านศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์ เพื่อให้ประชาชนเคารพ ณ ห้องอนุสรณสถาน  
ปรีดี พนมยงค์ ดึกโดม ชั้น ๒ และขอเชิญชมนิทรรศการ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์  
ณ บริเวณลานปรีดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๒ เป็นต้นไป



## คุณภาพแห่งชีวิต

ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน

โดย ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

๑๘ ตุลาคม ๒๕๑๖

เมื่อผมอยู่ในครรภ์ของแม่ ผมต้องการให้แม่ได้รับประทานอาหารที่เป็นคุณประโยชน์  
ได้รับความเอาใจใส่ และบริการอันดีในเรื่องสวัสดิภาพของแม่และเด็ก

ผมไม่ต้องการมีพี่น้องมากอย่างที่พ่อแม่ของผมมีอยู่และแม่จะต้องไม่มีลูกถึ้นัก

พ่อกับแม่จะแต่งงานกันถูกกฎหมายหรือธรรมเนียมประเพณีหรือไม่สำคัญ แต่  
สำคัญที่พ่อกับแม่ต้องอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขทำความอบอุ่นให้ผมและพี่น้อง

ในระหว่าง ๒-๓ ขวบแรกของผม ซึ่งร่างกายและสมองผมกำลังเติบโตในระยะที่สำคัญ  
ผมต้องการให้แม่ผมได้รับประทานอาหารที่เป็นคุณประโยชน์

ผมต้องการไปโรงเรียน พี่สาวหรือน้องสาวผมก็ต้องการไปโรงเรียน จะได้มีความรู้  
หากินได้ และจะได้รู้คุณธรรมแห่งชาติ ถ้าผมมีสติปัญญาเรียนชั้นสูง ๆ ขึ้นไป ก็ให้มีโอกาสเรียน  
ได้ ไม่ว่าจะพ่อแม่ผมจะรวยหรือจน จะอยู่ในเมืองหรือชนบทแรงแค้น

เมื่อออกจากโรงเรียนแล้ว ผมต้องการงานอาชีพที่มีความหมาย ทำให้ได้รับความพอใจ  
ว่าตนได้ทำงานเป็นประโยชน์แก่สังคม

บ้านเมืองที่ผมอาศัยอยู่ จะต้องมิใช่มีแม่ ไม่มีการข่มขู่กดขี่ หรือประทุษร้ายกัน

ประเทศของผมควรจะมีความสัมพันธ์อันชอบธรรมและเป็นประโยชน์กับโลกภายนอก  
ผมจะได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงความคิดและวิชาของมนุษยทั้งโลก และประเทศของผมจะได้มีโอกาส  
รับเงินทุนจากต่างประเทศมาใช้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

ผมต้องการให้ชาติของผม ได้ขายผลิตผลแก่ต่างประเทศด้วยราคาอันเป็นธรรม

ในฐานะที่ผมเป็นชาวนาชาใดผมก็อยากมีที่ดินของผมพอสมควร สำหรับทำมาหากิน  
มีช่องทางได้กั๊ยืมเงินมาขยายงาน มีโอกาสรู้วิธีทำกินแบบใหม่ ๆ มีตลาดดีและขายสินค้าได้ราคา  
ยุติธรรม

ในฐานะที่ผมเป็นกรรมกร ผมก็ควรจะมีหุ้นส่วน มีส่วนในโรงงาน บริษัท ห้างร้าน  
ที่ผมทำอยู่

ในฐานะที่ผมเป็นมนุษย์ ผมก็ต้องการอ่านหนังสือพิมพ์ และหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่แพง  
นัก จะฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ก็ได้ โดยไม่ต้องทนรบกวนจากการโฆษณามากนัก

อาจารย์ครับ...อาจารย์ชื่อใหม่ครับ  
 ทักไม่นับ คุณพ่อคุณแม่ผม  
 อาจารย์ คือ ผู้ที่ผมนิยม  
 กราบเคารพ ชื่นชม เสมอมา  
 อาจารย์ครับ...อาจารย์รู้สึกใช้ใหม่ครับ  
 อาจารย์กลับ มาเมืองไทย เมื่อเมษา  
 คนตื่นเต้น เมื่อได้เห็น หน้าตา  
 แม้ไม่ใช่ ลูกศิษย์ลูกหา ก็ดีใจ  
 อาจารย์ครับ...บอกตรง ๆ เลยนะครับ  
 ถ้าเรานับ เวลา ย้อนหลังได้  
 อยากให้คน ที่นี่ ประเทศไทย  
 ได้ทบทวน ความจริงใจ ของอาจารย์  
 อาจารย์ครับ อยากให้อาจารย์ อยู่ที่นี่  
 อยู่กับน้อง กับพี่ กับลูกหลาน  
 กับลูกศิษย์ ลูกหา ของอาจารย์  
 ขอกราบกราน "อาจารย์บ๊วย" ด้วยดวงใจ

ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์  
 พ.ศ. ๒๕๔๒



พิธีกรให้ตั้งหน้าตาอาศัย  
 อาจารย์บ๊วยผู้อยู่ในหัวใจโดม



มืออึ้งหงษ์

ระบิลระบิล ๑๑ อธิษฐาน

๑๑  
๑๑๑๑๑๑๑๑

วิสัยทัศน์ที่  
ไปเปลี่ยนไปแปรผัน  
ไปขึ้นไปลงหัน  
กายจิตวาตะพร้อม  
ทรวงธรรม  
ไปคือม  
กลับกลอก  
เปรียบด้วยดีตา  
ป่วย ซึ่งภกกรณ





๑๑ โศกเศร้าระทมทุกข์ระทม เศษธุษิตี ยี่สิบ เศษธุษิตี ๑๑  
 ๑๒ เศษธุษิตี เศษธุษิตี เศษธุษิตี เศษธุษิตี ๑๒

๑๓ เศษธุษิตี เศษธุษิตี เศษธุษิตี เศษธุษิตี ๑๓  
 ๑๔ เศษธุษิตี เศษธุษิตี เศษธุษิตี เศษธุษิตี ๑๔



๑๕

ชีวประวัติโดยย่อ

ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์



นายป๋วย อึ้งภากรณ์ เกิดเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๔๕๙ ที่  
 ตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร บิดาชื่อ นายชา เป็นชาวจีนอพยพเข้าเมืองไทย  
 มีอาชีพขายส่งปลา มารดาชื่อ นางเซาะเซ็ง มีเชื้อไทย - จีน ครอบครัว  
 นายชาและนางเซาะเซ็ง มีบุตร ๗ คน ชาย ๕ คน และหญิง ๒ คน  
 นายป๋วยเป็นบุตรคนที่ ๔

เมื่อนายป๋วยอายุ ๑๐ ขวบ บิดาได้ถึงแก่กรรม จึงตกเป็น  
 หน้าที่ของมารดาต้องเลี้ยงดูบุตร - ธิดาทั้งหมด นายป๋วยเข้าศึกษาที่

โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกภาษาฝรั่งเศส ทำคะแนนได้ดีเยี่ยมในวิชาภาษาฝรั่งเศสและคณิตศาสตร์ เมื่อจบการศึกษาในปี ๒๔๗๕ นายป๋วยได้รับเลือกเป็นครูสอนหนังสือที่โรงเรียนอัสสัมชัญ นายป๋วยเริ่มอาชีพครูเมื่ออายุ ๑๗ ปี ได้รับเงินเดือน ๔๐ บาท (เสมือนพนักงานที่รับราชการสมัยนั้นได้รับเงินเดือนขั้นต้น ๑๕ บาท) นายป๋วยแบ่งให้มารดาเดือนละ ๓๐ บาท และเก็บไว้ใช้ส่วนตัว ๑๐ บาท

นายป๋วยเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง โดยยังเป็นครูอยู่และได้รับปริญญาธรรมศาสตรบัณฑิตปี ๒๔๘๐ จึงเริ่มอาชีพใหม่ โดยเป็นล่ามให้กับอาจารย์ฝรั่งเศสในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี ๒๔๘๑ เมื่อนายป๋วย อายุ ๒๓ ปี ได้สอบแข่งขัน และได้ทุนรัฐบาลไปศึกษาต่อทางเศรษฐศาสตร์และการคลังที่ London School of Economics ของมหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ ได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง ในปี ๒๔๘๔ ทำให้ได้รับทุน Leverulme Studentship เพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาเอกทันที ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง นายป๋วยเข้าร่วมขบวนการเสรีไทยในประเทศอังกฤษ โดยอาสาสมัครเข้าทำงานใน British Army Pioneers Goprs ทำงานติดต่อระหว่างไทยกับสัมพันธมิตร ใช้ชื่อรหัสว่า “เซ็ม” นายป๋วยเข้าประเทศไทยโดยกระโดดร่มลงที่ชัยนาทและถูกเจ้าหน้าที่จับกุมนำส่งตัวเข้ากรุงเทพมหานครสำคัญครั้งนี้คือ การติดต่อส่งข่าวทางวิทยุให้ฝ่ายสัมพันธมิตร นายป๋วยได้ทำหน้าที่นี้จนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๔๘๘ จึงได้รับอนุญาตให้กลับอังกฤษและได้รับการเลื่อนยศเป็นนายพันตรีแห่งกองทัพอังกฤษ

ณ ประเทศอังกฤษ นายป๋วยได้เขียนวิทยานิพนธ์ ปริญญาเอกเกี่ยวกับการควบคุมตีบุก เริ่มเขียนปี ๒๔๘๙ และสอบปากเปล่าเสร็จปลายปี ๒๔๙๑ แต่มรสุมทางการเมืองทำให้เลื่อนเวลารับปริญญาเอกเป็น

ปี ๒๔๙๒ นายป๋วยได้แต่งงานกับ นางสาวมาร์กาเรต สมิท มีบุตรชายรวม ๓ คน

นายป๋วยเข้ารับราชการในกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ในปี ๒๔๙๒ และดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ในปี ๒๔๙๖ เมื่อดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยอยู่ได้ ๗ เดือนเศษ เนื่องจากไม่ยอมดำเนินนโยบายลู่ตามลมจึงต้องออกจากตำแหน่งที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจการคลังประจำสถานเอกอัครราชทูตไทยในอังกฤษระหว่างนี้ได้มีส่วนช่วยให้ไทยขายตีบุกและยางพาราแก่อังกฤษและประเทศในยุโรปได้มากขึ้น เมื่อไทยได้เข้าเป็นสมาชิกสภาตีบุกระหว่างประเทศ นายป๋วย ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนประเทศไทยและได้รับเลือกเป็นประธานสภาตีบุกระหว่างประเทศในปี ๒๕๐๑-๒๕๐๒

ปี ๒๕๐๑ นายป๋วยได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ และในปี ๒๕๐๒ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอีกตำแหน่งหนึ่ง ปลายปี ๒๕๐๒ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยอยู่ในตำแหน่ง ๑๒ ปี โดยได้ขอลาออกหลายครั้งหลายคราวแต่ไม่ได้รับอนุมัติ นายป๋วยได้เสริมสร้างความมั่นคงให้เกิดแก่ระบบธนาคารพาณิชย์ และสิ่งสำคัญกว่าอื่นใด คือได้ป้องกันนักการเมืองมิให้เข้าไปใช้อิทธิพลในการกำหนดนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ นายป๋วยยังดำรงตำแหน่งในหน่วยงานและคณะกรรมการที่สำคัญอีกหลายชุดทำงานอุทิศตนให้แก่บ้านเมืองจนได้รับรางวัลรามอน แมกไซไซ ในปี ๒๕๐๘

นายป๋วย รับตำแหน่งคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี ๒๕๐๗ ได้ปฏิรูปงานสำคัญ ๒ ด้าน คือ การ



อาจารย์ป่วยในชุดครุยมหาวิทยาลัย  
ธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๔๘๓



อาจารย์ป่วยในเครื่องแบบยศพันตรี  
แห่งกองทัพอังกฤษ



ถ่ายคู่กับภรรยา

ปรับปรุงหลักสูตรปริญญาตรีและการผลิตอาจารย์ซึ่งเป็นผลให้จำนวนอาจารย์ประจำในคณะฯ ซึ่งมีเพียง ๔ คน ในปี ๒๕๐๗ เพิ่มขึ้นเป็นประมาณ ๙๐ คน ในปีการศึกษา ๒๕๑๘ นอกจากนั้นได้เริ่มหลักสูตรปริญญาโท ซึ่งสอนเป็นภาษาอังกฤษ และริเริ่มโครงการบัณฑิตอาสาสมัคร

สิ่งที่นายป่วย ย้ำอยู่เสมอ คือ ความเป็นธรรมในสังคม และเสรีภาพของประชาชน นายป่วยต้องการเห็นเมืองไทยเปลี่ยนแปลงโดยสันติวิธี และยึดหลัก “ธรรม คือ อำนาจ” มิใช่ “อำนาจ คือ ธรรม” ดังจะเห็นจากพฤติกรรมส่วนตัวและข้อเขียนในจดหมาย “นายเข้ม เย็นยิ่ง” และบันทึกประชารวมโดยสันติวิธีจากข้อเขียนนานทำให้ นายป่วย ต้องไปสอนหนังสือ ณ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ แต่ถึงกระนั้น เสียงข่มขู่เอาชีวิตก็ยังไม่ถึงประเทศอังกฤษ จึงได้ลาออกจากคณะบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และที่ปรึกษากระทรวงการคลัง เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๑๕ หลังตุลาคม ๒๕๑๖ นายป่วยได้กลับมาเป็นอาจารย์พิเศษประจำคณะเศรษฐศาสตร์ และรับตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๘ ต่อมาเมื่อ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ นายป่วยได้เผชิญกับมรสุมทางการเมืองอีกครั้งจึงได้พำนักอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ จนถึงปัจจุบันนี้

#### การศึกษา

- พ.ศ. ๒๔๗๖ สำเร็จมัธยมศึกษาจากโรงเรียนอัสสัมชัญ
- พ.ศ. ๒๔๘๐ ธรรมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง
- พ.ศ. ๒๔๘๔ ปริญญาตรีทางเศรษฐศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง London School of Economics มหาวิทยาลัยลอนดอน



กองกำลัง ๑๓๖ สังกัดกองทัพอังกฤษ - เสรีไทย



อาจารย์ป๋วยกับบุตรชายคนโตและคนกลาง

พ.ศ. ๒๔๙๒

ปริญญาเอกทางเศรษฐศาสตร์ London School of Economics มหาวิทยาลัยลอนดอน

ตำแหน่งงานประจำในอดีต

พ.ศ. ๒๔๗๖-๒๔๘๐

ครูโรงเรียนอัสสัมชัญ

พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๔๘๑

ล่ามภาษาฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

พ.ศ. ๒๔๘๕-๒๔๘๘

รับราชการในกองทัพแห่งสหราชอาณาจักร เพื่อทำงานให้ขบวนการเสรีไทย

พ.ศ. ๒๔๙๒-๒๔๙๙

เศรษฐกร ประจำกระทรวงการคลัง ผู้ชำนาญการคลัง กรมบัญชีกลาง ผู้เชี่ยวชาญการคลัง กระทรวงการคลัง

พ.ศ. ๒๔๙๖

รองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ดำรงตำแหน่งอยู่ ๗ เดือน)

พ.ศ. ๒๔๙๙-๒๕๐๒

ที่ปรึกษาเศรษฐกิจการคลัง ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย

ณ กรุงลอนดอน

พ.ศ. ๒๕๐๒-๒๕๐๙

ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ

พ.ศ. ๒๕๐๒-๒๕๑๔

ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

พ.ศ. ๒๕๐๕-๒๕๑๐

ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๑๕

คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๕ ที่ปรึกษากระทรวงการคลัง
- พ.ศ. ๒๕๑๓ ศาสตราจารย์พิเศษ Woodrow Wilson School, Princeton University สหรัฐอเมริกา
- พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๑๖ ศาสตราจารย์พิเศษ University College (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น Wolfson College), Cambridge University. สหราชอาณาจักร
- พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๑๘ สมาชิกสมานิติบัญญัติแห่งชาติ
- พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๑๘ ประธานคณะที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจของนายกรัฐมนตรี
- พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๑๙ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

#### ตำแหน่งอื่น ๆ ในอดีต

๑. กรรมการ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๒. กรรมการบริหาร คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
๓. กรรมการบริหาร ธนาคารแห่งประเทศไทย
๔. ประธานกรรมการ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
๕. ประธานกรรมการ มูลนิธิโกลด์ คีมทอง
๖. ประธานกรรมการ มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
๗. นายกสมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย

๘. นายกสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
๙. ประธานโครงการบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๑๐. ผู้อำนวยการโครงการพัฒนาชนบทสมบูรณ์แบบระหว่างมหาวิทยาลัยลุ่มแม่น้ำแม่กลอง
๑๑. ผู้แทนถาวรไทย และรองประธานคณะมนตรีที่ปรึกษาระหว่างประเทศ (International Tin Council)
๑๒. ผู้ว่าการกิตติมศักดิ์ International Development Research Centre (IDRC) นครออตตาวา ประเทศแคนาดา
๑๓. กรรมการ Board of Trustee, International Council for Educational Development นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา
๑๔. กรรมการ Board of Trustee, East-West Center, มหาวิทยาลัยฮาวาย สหรัฐอเมริกา
๑๕. กรรมการ Board of Trustee, International Food Policy Research, กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา
๑๖. กรรมการ Board of Trustee, Asian Institute of Technology กรุงเทพฯ
๑๗. ผู้ว่าการ Asian Institute of Management กรุงเทพมหานคร ประเทศฟิลิปปินส์

#### เกียรติประวัติทั่วไป

๑. ศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๒. สมาชิกกิตติมศักดิ์ สยามสมาคม
๓. สมาชิกกิตติมศักดิ์ London School of Economics and Politics, มหาวิทยาลัยลอนดอน

๔. ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ Doctor of Letter, มหาวิทยาลัย  
สิงคโปร์ ๒๕๑๗
๕. รางวัลแมกไซไซ สาขาบริการสาธารณะ ประจำปี ๒๕๐๘

#### งานสอน

๑. วิชาการคลัง ระดับปริญญาตรี คณะพาณิชยศาสตร์และการ  
บัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๔๙๔-๒๔๙๘
๒. วิชาเศรษฐกิจแห่งประเทศไทย ระดับปริญญาตรี คณะ  
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
พ.ศ. ๒๔๙๗-๒๔๙๘
๓. วิชาความรู้เบื้องต้นทางเศรษฐศาสตร์ ระดับปริญญาตรี  
คณะศิลปศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๕
๔. การบรรยายพิเศษประจำปี เรื่อง "ปัญหาเศรษฐกิจและ  
สังคมปัจจุบัน" สำหรับการศึกษาลักษณะวิชาสัมมนาปัญหา  
เศรษฐกิจปัจจุบัน ระดับปริญญาตรี คณะเศรษฐศาสตร์  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๑๒
๕. วิชา Thailand's National Development ระดับหลังปริญญา  
ตรี Woodrow Wilson, School, Princeton University  
พ.ศ. ๒๕๑๓
๖. วิชา Education for Development และวิชา International  
Aspects of Development ระดับหลังปริญญาตรี มหาวิทยาลัย  
เคมบริดจ์ พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๑๖
๗. วิชา Integrated Rural Development ปริญญาโทภาคภาษา  
อังกฤษ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์  
พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๑๘

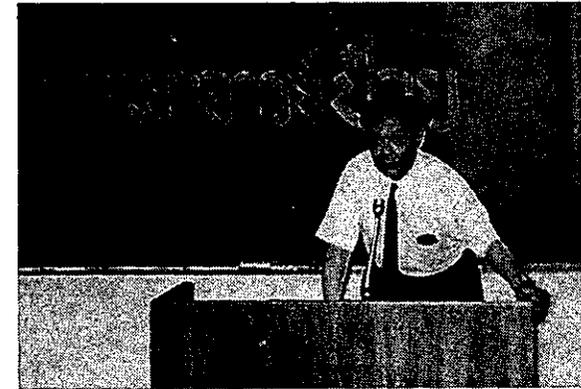
#### เครื่องราชอิสริยาภรณ์

๑. Member of the British Empire (M.B.E.) ๒๔๙๙
๒. จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก ๒๔๙๓
๓. ตริตาภรณ์ช้างเผือก ๒๔๙๕
๔. ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย ๒๔๙๖
๕. ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก ๒๔๙๗
๖. ประถมาภรณ์มงกุฎไทย ๒๕๐๐
๗. ประถมาภรณ์ช้างเผือก ๒๕๐๒
๘. ทุตยจุลจอมเกล้า ๒๕๐๔
๙. มหาชิรมงกุฎ ๒๕๐๕
๑๐. มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก ๒๕๐๗
๑๑. ทุตยจุลจอมเกล้าวิเศษ ๒๕๐๘



ในยุคที่กระแสเงินตราแพร่สะพัด วัฒนธรรมวัตถุนิยมครอบงำจนชีวิตจิตใจไขว่คว้าโหยหาแต่ทรัพย์สินสมบัติและความสนุกสนานเพลิดเพลิน มนุษย์ถูกลดค่าเป็นเพียงก้อนวัตถุที่แส่สายหาสิ่งบำรุงบำเรอชั่วคราวชั่วยาม ในยุคเช่นนี้แหละที่ความรักสัจจะและไฟแสวงหาความจริงยิ่งกลายเป็นสิ่งจำเป็น เพราะสามารถฟื้นฟูจิตวิญญาณและความเป็นมนุษย์ให้กลับมีความหมายขึ้นใหม่ในตัวเรา ชีวิตต้องการความหมาย ชีวิตและงานของอาจารย์ป๋วยสามารถให้ความหมายแก่เราได้ เพราะเป็นประจักษ์พยานแห่งการไฟ่ความจริงที่มีความสุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นเป็นรางวัล

พระไพศาล วิสาโล



อาจารย์ป๋วยเป็นตัวแทนของข้าราชการที่ซื่อสัตย์และทรงความสามารถอย่างยิ่งยวด หากท่านมีคุณสมบัติเพียงเท่านั้น ชีวิตของท่านอาจมีความหมายต่อเยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่มากนัก ยกเว้นพวกที่ต้องการรับราชการและดำรงตนเป็นเทคโนแครต แต่แก่นแท้ของอาจารย์ป๋วยมีมากกว่านั้น ความเป็นผู้รักสัจจะในทุกแง่มุมของคำคำนี้ต่างหากที่ทำให้บุคคลอย่างอาจารย์ป๋วยมีคุณค่าที่เป็นสากล อันคนทุกยุคทุกสมัยสามารถเรียนรู้ และซึมซับรับเอาแรงบันดาลใจมาหล่อเลี้ยงชีวิตได้อย่างไม่มีวันเหือดแห้งไม่ว่าเราจะเป็นนักเรียนนักศึกษา นักธุรกิจ ข้าราชการ นักการเมือง หรือแม้แต่ศิลปิน ชีวิตของเราล้วนไฟ่หาความจริง และต้องการเข้าถึงความจริงที่พาเราเข้าถึงความงามและความดีที่แท้ได้ด้วย เพราะนั่นคือบ่อเกิดแห่งความสุขอันประณีตที่ทุกชีวิตปรารถนา

พระไพศาล วิสาโล



อาจารย์ปวยหน้าตำหนักวังบางขุนพรหม ธนาคารแห่งประเทศไทย



อาจารย์ปวยไปเยี่ยมบัณฑิตอาสาสมัคร พ.ศ. ๒๕๑๖

## เกียรติประวัติ ศาสตราจารย์ดร.ปวย อังภากรณ์\*

๑. ศาสตราจารย์ดร.ปวย อังภากรณ์ เป็นผู้ที่มีผลงานทางวิชาการอันดีเด่น

ดังจะเห็นได้จากงานเขียน ทั้งที่เป็นตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัยและบทปาฐกถาจำนวนมาก งานเขียนเหล่านี้มิได้มีเฉพาะแต่สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ หากทว่ายังครอบคลุมถึงเรื่องการศึกษา สังคม และการเมืองโดยทั่วไปอีกด้วย ผลงานทางวิชาการอันดีเด่นเหล่านี้ นับเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ศาสตราจารย์ดร.ปวย อังภากรณ์ ได้รับเชิญไปแสดงปาฐกถาระหว่างประเทศ เป็นกรรมการขององค์การระหว่างประเทศหลายต่อหลายองค์การ และเป็นศาสตราจารย์รับเชิญของมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มีชื่อเสียง ดังเช่น มหาวิทยาลัยพรินส์ตันแห่งสหรัฐอเมริกา และมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์แห่งสหราชอาณาจักร ตลอดจนได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยสิงคโปร์ ศาสตราจารย์ดร.ปวย อังภากรณ์ ได้เสนอหลักการและแนวความคิดในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีส่วนผลักดันให้เกิดผลในการปฏิบัติ ที่สำคัญได้แก่เรื่องต่อไปนี้คือ

\* เอกสารประกอบกรณขออนุมัติดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แก่ศาสตราจารย์ดร.ปวย อังภากรณ์ เมื่อปี ๒๕๒๑

๑.๑ หลักการดำเนินนโยบายในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งเรียกกันในกลุ่มเศรษฐศาสตร์ไทยว่า **ทฤษฎีลูกโป่งสามลูกสูบ** อันมีสาระสำคัญว่า การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นนโยบายการเงิน นโยบายการคลัง และนโยบายการบริหารหนี้สาธารณะ ควรที่จะระมัดระวังมิให้อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของผลผลิตเกินกว่า ๒-๓% ในการนี้รัฐบาลควรจะใช้เครื่องมือของนโยบายเศรษฐกิจในการควบคุมและกำกับลูกสูบที่มีผลกระทบต่ออัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินอันได้แก่ ลูกสูบการเงินภายในประเทศ ลูกสูบการเงินระหว่างประเทศ และลูกสูบการคลังของรัฐบาล หลักการหรือทฤษฎีดังกล่าวนี้ได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติตลอดระยะเวลาที่ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และมีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมาจนถึงทุกวันนี้ ในวงวิชาการระหว่างประเทศ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้นำเสนอทฤษฎีดังกล่าวนี้ต่อที่ประชุมการสัมมนาทางวิชาการของ SEANZA Central Banking Course ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๑๙๗๒ ซึ่งก่อให้เกิดการถกเถียงในวงการวิชาการอย่างกว้างขวาง

๑.๒ หลักการพัฒนาชนบทสมบูรณแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมโดยเน้นให้เห็นว่า การพัฒนาประเทศในด้านหนึ่งด้านใด แต่เพียงด้านเดียวโดยมิได้มีการพัฒนาด้านอื่นอย่างประสานและสอดคล้องกัน ย่อมเป็นความพยายามที่สูญเปล่า และยากที่จะทำให้ประเทศด้อยพัฒนาเช่นประเทศไทย หลุดพ้นจากวัฏจักรแห่งความยากจนได้ เช่น ในการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงระบบคุณค่าจารีต ประเพณี วัฒนธรรม และจริยธรรมในสังคม โดยเน้นให้เห็นว่า ความรับผิดชอบทางจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศ

๑.๓ หลักความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้เสนอความเห็นว่าการเร่งพัฒนาประเทศโดยมุ่งก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวนั้นไม่เป็นการเพียงพอ จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงปัญหาความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ด้วย เพราะถ้าหากความแตกต่างในด้านฐานะทางเศรษฐกิจมีมากจนเกินไปแล้ว ความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคมอาจจะมีมากถึงขนาดที่ทำให้สังคมไร้เสถียรภาพได้ ดังนั้น รัฐบาลจึงควรดำเนินนโยบายต่าง ๆ โดยยึดหลักการว่า **“ใครที่เกิดมามีน้อย รัฐควรหยิบยื่นให้มาก”** และโดยการมุ่งพัฒนาภาคเกษตรกรรมและภาคชนบทให้มีความเจริญและทัดเทียมกับภาคอุตสาหกรรมและภาคตัวเมือง

๑.๔ หลักการประกอบกิจการของวิสาหกิจเอกชน ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ได้เสนอความเห็นว่าการใดก็ตามที่เอกชนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพรัฐบาลไม่ควรเข้าไปก้าวก่ายและแทรกแซง ในการนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการกำจัดวิสาหกิจอิทธิพลและสายใยของการผูกขาดในอุตสาหกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการแข่งขันกันระหว่างวิสาหกิจเอกชนต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม แต่การดำเนินนโยบายดังกล่าวนี้จะประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีเงื่อนไขที่จำเป็น คือ ผู้มีอำนาจทางการเมืองและข้าราชการทั้งหลายจะต้องไม่มีผลประโยชน์ในการค้าและธุรกิจต่าง ๆ

๑.๕ หลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ได้เสนอความเห็นว่าการศึกษาคือกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ชีวิตและสังคมมีสถานภาพที่ดีกว่าเดิม การจัดการศึกษาของรัฐบาลจึงควรเป็นไปเพื่อชีวิตและสังคม

๑.๖ หลักสันติประชาธรรม ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้เสนอความเห็นว่าการปกครองประเทศควรยึด **“ธรรม คือ อำนาจ”**

ไม่ควรยึดหลัก “อำนาจ คือ ธรรม” การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ควรยึดแนวทางสันติวิธี ในการนี้ ระบอบการเมืองการปกครองควรจะเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน แม้ว่าระบอบการปกครองดังกล่าวนี้ จะมีใช้ระบอบการปกครองที่ดีที่สุด แต่ก็ยังเป็นระบอบการปกครองที่มีข้อเสียน้อยกว่าระบอบปกครองอื่น ๆ เพราะเป็นระบอบการปกครองที่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชน

## ๒. ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นบุคคลที่ให้คุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ

๒.๑ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์เป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจซึ่งเกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง จนเป็นเหตุให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจฟื้นตัวจากภัยพิบัติแห่งสงครามอย่างรวดเร็ว ทั้งยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ดังจะเห็นได้จากการที่ได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งสำคัญหลายตำแหน่งในเวลาเดียวกัน เช่น ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (กระทรวงการคลัง) ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ปรึกษากระทรวงการคลัง กรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

๒.๒ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นบุคคลหนึ่งที่นำวิชาเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลมีพื้นฐานแห่งหลักวิชาการมากยิ่งขึ้น การนำทฤษฎี “ลูกโป่งสามลูกสูบ” ตามที่กล่าวในข้อ

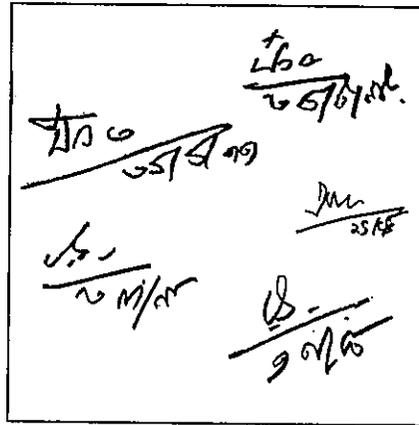
๑.๑ มาประยุกต์ใช้ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างมีศิลปะและอย่างสันตติวิธี นับเป็นสาเหตุประการสำคัญที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยปราศจากปัญหาเสถียรภาพของราคาตลอดระยะเวลาที่ท่านผู้นี้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย การเห็นความสำคัญของการประยุกต์ใช้หลักวิชาในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ ได้มีส่วนผลักดันให้ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ริเริ่มสร้างหน่วยวิชาการในหน่วยราชการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานประมาณ และสำนักงานเศรษฐกิจและการคลัง (กระทรวงการคลัง) และเป็นเหตุให้หน่วยวิชาการเหล่านี้ได้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจมาจนถึงทุกวันนี้

๒.๓ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นบุคคลหนึ่งที่มีส่วนผลักดันให้เอกชนมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการมีส่วนร่วมริเริ่มงานของมูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์และโครงการพัฒนาชนบทสมบูรณแบบในแถบลุ่มแม่น้ำกลอง

๒.๔ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์เป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างระบบการธนาคารพาณิชย์ให้มีฐานะมั่นคงและเป็นที่ยอมรับของประชาชน การใช้ความพยายามในการพูดจูงใจ (moral suasion) ให้ธนาคารพาณิชย์ประพฤติปฏิบัติภายในกรอบแห่งระเบียบแบบแผน และในการชักจูงให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองถอนตัวจากธุรกิจการค้าและกิจการธนาคารพาณิชย์ นับเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระบบการธนาคารพาณิชย์มีความมั่นคง ภายหลังจากที่ต้องล้มลุกคลุกคลานอยู่กว่าทศวรรษ นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง นอกจากนี้ การผลักดันให้มีการออกพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พุทธศักราช



ลายมือชื่ออาจารย์ป่วยที่เคยคุ้นตาคนไทยอยู่สมัยหนึ่ง



ลายมือชื่อย่อ อาจารย์ป่วย ในยุคต่าง ๆ

๒๕๐๕ ก็เป็นส่วนที่ทำให้ระบบการเงินในประเทศไทยมีระเบียบแบบแผนมากยิ่งขึ้น

๒.๕ ศาสตราจารย์ ดร.ป่วย อึ้งภากรณ์ เป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทในการจัดวางระบบการธนาคารกลางให้เป็นไปตามหลักวิชา เพื่อให้มีบทบาทในด้านนโยบายการเงินและนโยบายการบริหารหนี้สาธารณะมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการนำเทคนิคของนโยบายการเงินต่าง ๆ มาใช้มากยิ่งขึ้นและจากความพยายามป้องกันมิให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองเข้าไปก้าวก่ายการทำงานของธนาคารแห่งประเทศไทย จนเป็นผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม การจัดวางระบบการธนาคารกลางดังกล่าวนี้ นับเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีบทบาทอย่างสำคัญในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

๒.๖ ศาสตราจารย์ ดร.ป่วย อึ้งภากรณ์เป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทในการริเริ่มการวางแผนการศึกษา และการจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่สังคมไทยมากยิ่งขึ้นดังจะเห็นได้จากการมีส่วนร่วมในการร่วมร่างโครงการพัฒนาอาชีวศึกษาและโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบประสม และการมีส่วนร่วมในงานของคณะกรรมการวางพื้นฐาน และคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา

๒.๗ ศาสตราจารย์ ดร.ป่วย อึ้งภากรณ์เป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทในการชี้ให้เห็นถึงผลเสียอันเกิดจากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร และผลักดันให้มีโครงการการวางแผนครอบครัวแห่งชาติ

๒.๘ ศาสตราจารย์ ดร.ป่วย อึ้งภากรณ์เป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทในการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์โดยทั่วไป และสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์โดยเฉพาะ ดังจะเห็นได้จาก

การริเริ่มโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (ซึ่งปัจจุบันจัดทะเบียนเป็นมูลนิธิ) การปฏิรูปการจัดการศึกษาของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การส่งเสริมให้มีการปรับปรุงการบริหารการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย (โดยเฉพาะในด้านเสรีภาพทางวิชาการ ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย ระบบประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัย ฯลฯ) การส่งเสริมให้มีการแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรของมหาวิทยาลัย เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาสามารถรับใช้สังคมได้มากขึ้น (ดังจะเห็นได้จากการริเริ่มโครงการบัณฑิตอาสาสมัคร) เป็นต้น นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์ ยังได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูที่ดี ไม่เพียงแต่จะเคยสอนวิชาลักษณะต่าง ๆ ในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศเท่านั้น หากทว่ายังได้แสดงปาฐกถาพิเศษในต่างกรรมต่างวาระและเขียนตำราทางวิชาการสำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอีกด้วย

๒.๙ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์ เป็นตัวอย่างของนักวิชาการและข้าราชการที่ซื่อตรงต่อวิชาการ และมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่บิดเบือนหลักวิชาการ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวต่อต้านการฉ้อราษฎร์บังหลวงและระบบอภิสิทธิ์ต่าง ๆ มาโดยตลอด แม้ว่าการปฏิบัติตนดังกล่าวจะเป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพแห่งชีวิตของตนเองก็ตาม

๒.๑๐ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์ เป็นผู้นำปัญญาชนไทย ผู้ซึ่งเสนอและต่อสู้เพื่อให้มีการปรับปรุงระบบเศรษฐกิจและการเมืองไทย ให้ยุติธรรมโดยสันติวิธี

๓. ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์ เป็นผู้ที่ทำให้ชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทย ความรู้ความสามารถ ความซื่อสัตย์สุจริต และการอุทิศตนเพื่อส่วนรวมของศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์ ดังที่ได้กล่าวมาในข้อ ๒ ข้างต้นนี้ เป็นเหตุให้ท่านผู้นี้เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและเกียรติคุณ อันเป็นที่ยอมรับกันในนานาประเทศ ความซื่อเพื่อพิสูจน์ได้จากการที่ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ M.B.E. จากรัฐบาลประเทศสหราชอาณาจักร อันเนื่องมาจากการมีบทบาทในขบวนการเสรีไทย การได้รับรางวัลแมกไซไซ (สาขาบริการสาธารณะ) การเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ และกรรมการขององค์การระหว่างประเทศ องค์การต่าง ๆ เกียรติคุณเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะตกแก่ตัวศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์เท่านั้น หากทว่ายังตกแก่ประเทศไทยโดยส่วนรวมอีกด้วย และในปัจจุบัน คนไทยที่ได้รับการยอมรับในนานาประเทศเทียบเท่าท่านผู้นี้ คงหาได้ไม่มากนัก

## คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดา ถึงเชิงตะกอน

เมื่อผมอยู่ในครรภ์ของแม่ ผมต้องการให้แม่ได้รับประทานอาหารที่เป็นคุณประโยชน์ ได้รับความเอาใจใส่ และบริการอันดีในเรื่องสวัสดิภาพของแม่และเด็ก

ผมไม่ต้องการมีพี่น้องมากอย่างที่พ่อแม่ของผมมีอยู่และแม่จะต้องไม่มีลูกติดนัก

พ่อกับแม่จะแต่งงานกันถูกกฎหมายหรือธรรมเนียมประเพณีหรือไม่ไม่สำคัญ แต่สำคัญที่พ่อกับแม่ต้องอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขทำความอบอุ่นให้ผมและพี่น้อง

ในระหว่าง ๒-๓ ขวบแรกของผม ซึ่งร่างกายและสมองผมกำลังเติบโตในระยะที่สำคัญ ผมต้องการให้แม่ผมได้รับประทานอาหารที่เป็นคุณประโยชน์

ผมต้องการไปโรงเรียน พี่สาวหรือน้องสาวผมก็ต้องการไปโรงเรียน จะได้มีความรู้หากินได้ และจะได้รู้คุณธรรมแห่งชาติ ถ้าผมมีสติปัญญาเรียนชั้นสูง ๆ ขึ้นไป ก็ให้มีโอกาสเรียนได้ ไม่ว่าพ่อแม่ผมจะรวยหรือจนจะอยู่ในเมืองหรือชนบทแรงแค้น

เมื่อออกจากโรงเรียนแล้ว ผมต้องการงานอาชีพที่มีความหมาย ทำให้ได้รับความพอใจว่าตนได้ทำงานเป็นประโยชน์แก่สังคม

บ้านเมืองที่ผมอาศัยอยู่ จะต้องมิใช่มีแป ไม่มีการเมืองช่มชู้กตื้อหรือประทุษร้ายกัน

ประเทศของผมควรมีความสัมพันธ์อันชอบธรรมและเป็นประโยชน์กับโลกภายนอกผมจะได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงความคิดและวิชาของมนุษย์ทั้งโลก และประเทศของผมจะได้มีโอกาสรับเงินทุนจากต่างประเทศมาใช้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

ผมต้องการให้ชาติของผม ได้ขายผลิตผลแก่ต่างประเทศด้วยราคาอันเป็นธรรม

ในฐานะที่ผมเป็นชาวนาชาวไร่ผมก็อยากมีที่ดินของผมพอสมควรสำหรับทำมาหากิน มีช่องทางได้กู้ยืมเงินมาขยายงาน มีโอกาสรู้วิธีทำกินแบบใหม่ ๆ มีตลาดดีและขายสินค้าได้ราคายุติธรรม

ในฐานะที่ผมเป็นกรรมกร ผมก็ควรจะมีหุ้นส่วน มีส่วนในโรงงานบริษัท ห้างร้านที่ผมทำอยู่

ในฐานะที่ผมเป็นมนุษย์ ผมก็ต้องการอ่านหนังสือพิมพ์ และหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่แพงนัก จะฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ก็ได้ โดยไม่ต้องทนรบกวนจากการโฆษณาหนัก

ผมต้องการสุขภาพอนามัยอันดีและรัฐบาลจะต้องให้บริการป้องกันโรคแก่ผมอย่างฟรี กับบริการการแพทย์ รักษาพยาบาลอย่างถูกอย่างดี เจ็บป่วยเมื่อใดหาหมอหาพยาบาลได้สะดวก

ผมจำเป็นต้องมีเวลาว่าง สำหรับเพลิดเพลินกับครอบครัว มีสวนสาธารณะที่เขียวชอุ่มสามารถมีบทบาทและชมศิลปะ วรรณคดี นาฏศิลป์ ดนตรี วัฒนธรรมต่าง ๆ เทียวงานวัด งานลอยกระทง งานนักขัตฤกษ์ งานกุศลอะไรก็ได้พอสมควร

ผมต้องการอากาศบริสุทธิ์สำหรับหายใจ น้ำบริสุทธิ์สำหรับดื่ม เรื่องอะไรที่ผมทำเองไม่ได้หรือได้แต่ไม่ดี ผมก็จะขอร่วมมือกับเพื่อนฝูงในรูปของสหกรณ์ หรือสโมสร หรือสหภาพจะได้ช่วยซึ่งกันและกัน

เรื่องที่ผมเรียกร้องข้างต้นนี้ ผมไม่เรียกร้องเปล่า ผมยินดีเสียภาษีอากรให้ส่วนรวมตามอัตรา

ผมต้องการโอกาสที่มีส่วนในสังคมรอบตัว ผมต้องการมีส่วนในการวินิจฉัยชดเชยตาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมียผมก็ต้องการโอกาสต่าง ๆ เช่นเดียวกับผม และเราสองคนควรจะได้รับความรู้และวิธีการวางแผนครอบครัว

เมื่อแก่ ผมและเมียก็ควรได้ประโยชน์ตอบแทนจากการประกันสังคม ซึ่งผมได้จ่ายบำรุงตลอดมา

เมื่อจะตาย ก็ขออย่าให้ตายอย่างโง่ ๆ อย่างบ้า ๆ คือตายในสงครามที่คนอื่นก่อให้เกิดขึ้น ตายในสงครามกลางเมือง ตายเพราะอุบัติเหตุรถยนต์ ตายเพราะน้ำหรืออากาศเป็นพิษ หรือตายเพราะการเมืองเป็นพิษ

เมื่อตายแล้ว ยังมีทรัพย์สินเหลืออยู่เก็บไว้ให้เมียผมพอใช้ในชีวิตของเธอ ถ้าลูกยังเล็กอยู่ก็เก็บไว้เลี้ยงให้โตแต่ลูกที่โตแล้วไม่ให้ นอกนั้นรัฐบาลควรเก็บไปหมด จะได้ใช้เป็นประโยชน์ในการบำรุงชีวิตของคนอื่น ๆ บ้าง

ตายแล้ว เมาผมเถิด อย่าฝัง คนอื่นจะได้มีที่ดินอาศัยและทำกิน และอย่าทำพิธีรีตองในงานศพให้วุ่นวายไป

นี่แหละคือ ความหมายแห่งชีวิต นี่แหละคือการพัฒนาที่จะควรให้เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของทุกคน

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายที่อุตส่าห์อ่านมาจนจบ ขอความสุขสวัสดิ์และสันติสุขจงเป็นของท่านทั้งหลาย และพระท่านกล่าวไว้ดังนี้ เกี่ยวกับความสวัสดิ์

“เราตถาคตไม่เห็นความสวัสดิ์อื่นใดของสัตว์ทั้งหลายนอกจากปัญญา เครื่องตรัสรู้ ความเพียร ความสำเร็จอินทรีย์ และความเสียสละ”



นมัสการพระคุณเจ้า

ท่านผู้หญิงพูนศุข ท่านนายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์  
และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

วันที่ ๒๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒ เป็นวันที่มหาวิทยาลัย  
ธรรมศาสตร์ต้องจดจำจารึกไว้อีกวันหนึ่งว่า เป็นวันที่ต้องสูญเสีย  
บุชณียบุคคลผู้มีคุณูปการอย่างใหญ่หลวงต่อมหาวิทยาลัยและต่อประเทศ  
ชาติอย่างอเนกอนันต์

ความรู้สึกรั้งแรกที่ได้รับข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของท่านอาจารย์  
ป่วยนั้น ยากที่จะกล่าวออกมาได้ตั้งใจนึก ทั้งตกใจ เสียใจ เสียหาย  
รู้สึกใจหาย รู้สึกว่า

**สิ้นแล้วคนดีที่เหลืออยู่**

**สิ้นแล้วผู้อุทิศตนเพื่อชนมอง**

**สิ้นแล้วเทียนส่องธรรมนำครรลอง**

**สิ้นแล้วนักปราชญ์ของแผ่นดินไทย**

ผมถือว่าการสูญเสียครั้งนี้เป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ ผม  
ไม่แน่ใจว่าจะต้องใช้เวลาอีกนานเท่าไรจึงจะมีบุคคลมาเทียบเท่าท่านได้  
บุคคลที่ได้นำตนถึงความเป็นนักปราชญ์ มีความฉลาดทั้งการคิด การ  
เขียนและการพูด แต่อ่อนน้อมถ่อมตน มีความสามารถทั้งด้านการใช้  
ภาษา ดนตรีและกีฬา มีความเสียสละ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักเพื่อน  
มนุษย์ อุทิศตนเพื่อผู้คนที่ยากไร้และสังคมที่ห่างไกลความเจริญ ซื่อสัตย์  
สุจริต รักความเป็นธรรม ต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม มีความอดทน  
เข้มแข็ง หนักแน่น มีหลักการ มีวินัยและมีจิตใจที่ดี เป็นผู้ที่รักษา  
ความดีของตนอย่างสม่ำเสมอและยาวนาน

จนถึงวันนี้ความรู้สึกอาลัยรัก ก็ยังคงอยู่และดูจะมากขึ้นเพราะ  
ภาพแห่งคุณงามความดีที่ท่านได้สร้างไว้ค่อย ๆ ผุดขึ้นมาทีละภาพ ที  
ละภาพ ทำให้ยังระลึกถึงยิ่งเสียดาย แม้จะยอมรับว่าชีวิตนั้นมีที่มาและ  
ที่ไป มีกำเนิดและกำหนด แต่การที่ต้องสูญเสียบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ  
ในการสร้างเสริมความมั่นคง ความอยู่รอดของประเทศชาติ ขณะที่ประเทศ  
อยู่ในภาวะวิกฤติและยังคงมีบทบาทเสริมความมั่นคงของชาติในเวลาต่อมา  
ด้วยการวางรากฐานและการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง  
ของไทยอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศให้มั่นคงรุ่งเรืองมาเป็น  
เวลานานหลายทศวรรษ

ประกอบกับบทบาทของอาจารย์ป่วยในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์  
ทั้งในฐานะคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ และอธิการบดีล้วนแสดงให้เห็นถึง  
ความยิ่งใหญ่ในฐานะปัจเจกบุคคลที่ชนทั้งหลายยกย่อง และเป็นบุชณียบุ  
บุคลากรที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

การถึงอนิจกรรมของอาจารย์ป่วยจึงนับว่าเป็นความสูญเสียอัน  
ยิ่งใหญ่ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในนามของอธิการบดีมหาวิทยาลัย  
ธรรมศาสตร์ ผมขอแสดงความเสียใจและขอไว้อาลัยในการจากไปของ  
ท่านอาจารย์ป่วยไว้ ณ ที่นี้

สุดท้ายนี้ ผมขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์  
ทั้งหลาย ตลอดจนคุณงามความดีทั้งหลายที่ท่านอาจารย์ได้สร้างสมไว้  
จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพ สงบ  
และสิ้นท่วง และขอให้รับรู้ว่าการเราจะยึดมั่นในอุดมการณ์ ตลอดจน  
แนวคิด แนวปฏิบัติ ของท่านตลอดไป

รองศาสตราจารย์ ดร.นริศ ชัยสูตร

อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กล่าวเมื่อวันเสาร์ที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๒

## แต่อาจารย์ป่วย

ศาสตราจารย์ ดร.ป่วย อิงภากรณ์ ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๒ สิริอายุรวม ๘๓ ปี

โลกได้สูญเสียสามัญชนผู้ยิ่งใหญ่ อันหาผู้ใดเสมอด้วยยาก และมีอาหาหาผู้ใดทดแทนได้ด้วย

อาจารย์ป่วยเกิดในตระกูลสามัญชน เด็บโตและได้รับการบ่มเพาะเลี้ยงสามัญชน และจบชีวิตอย่างสามัญชน แต่อาจารย์ป่วยก็แสดงให้เห็นโลกเห็นแล้วว่า วิถีแห่งชีวิตสามัญชนเป็นวิถีที่ยิ่งใหญ่ได้ และเป็นวิถีที่งดงามได้ ความยิ่งใหญ่และความงดงามแห่งชีวิตมิได้ขึ้นอยู่กับชั้นชน มิได้ขึ้นอยู่กับฐานะและตำแหน่งแห่งหนในสังคม และมีได้ขึ้นอยู่กับอภิสิทธิ์ที่ได้รับ หากแต่ขึ้นอยู่กับความเป็นมนุษย์

ณ บัดนี้ มนุษย์พิภพได้สูญเสียมนุษย์ที่แท้ ผู้เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น ผู้มีความเอื้ออาทรต่อชนต่ำชั้น ทั้งในฐานะเพื่อนร่วมพิภพ และเพื่อนร่วมสังคมเดียวกัน อาจารย์ป่วยฝันที่จะได้เห็นชนต่ำชั้นหมดไปจากมนุษยพิภพ โดยที่คนทุกคนมีฐานะดีพอที่จะประทังชีวิตชนิดที่สมศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ในการนี้ อาจารย์ป่วยหวังว่า รัฐจะทำหน้าที่เกื้อกูลกลุ่มชนผู้ด้อยโอกาสในสังคม ใครเกิดมามีน้อย รัฐต้องหยิบยื่นให้มาก ใน “ปฏิทินแห่งความหวัง : จากครรภ์ถึงเชิงตะกอน” อาจารย์ป่วยหวังที่จะได้เห็นรัฐจัดสวัสดิการแม่และเด็ก ป้องกันและแก้ปัญหาทุพโภชนาการ จัดบริการสุขภาพอนามัย และจัดระบบประกันสังคม

ณ บัดนี้ สังคมไทยได้สูญเสียนักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยผู้ยิ่งใหญ่ ผู้รื้อทลาย ‘สันติประชาธรรม’ และผลักดันให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงโดย

สันติวิธี ในทัศนะของอาจารย์ป่วย ราษฎรไทยทุกผู้ทุกนามจะมีฐานะการครองชีพที่สมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ก็ต่อเมื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดชะตาของบ้านเมือง ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แต่การที่ราษฎรจะมีส่วนร่วมเช่นนี้ได้ ก็แต่โดยมีสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานและมีหลักประกันเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพเหล่านั้น ดังที่ท่านกล่าวอ้างอยู่เสมอว่า

“...เสรีภาพเป็นเนื้อดิน อากาศ และปุ๋ย ที่จะทำให้พฤษชาติแห่งความคิดเจริญเติบโตใหญ่ขึ้นได้ และเมื่อความคิดนำไปสู่อุดมคติ อุดมคติจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลในสังคมสามารถใช้ความคิดอย่างเสรี ปรากฏจากพันธนาการของจารีตประเพณีหรืออภินัยหนึ่ง เราต้องสนับสนุนให้มนุษย์แต่ละคนใช้ความคิดอย่างมีเสรีภาพ ชนิดที่ไม่ต้องพึงหวาดหวั่นว่าจะเป็นความคิดนอกกลุ่มนอกทาง นั่นแหละจึงจะเป็นการสนับสนุนอุดมคติให้ถือกำเนิดได้ แม่น้ำลำห้วยเปลี่ยนแนวเดิมได้ สมองมนุษย์อันประเสริฐจะแหวกแนวบ้างมิได้หรือ ในเมื่อไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อสังคม...”

วงวิชาการเศรษฐศาสตร์ต้องสูญเสียนักเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ผู้ยิ่งใหญ่ ผู้มีความสามารถอันสูงส่งในการประยุกต์หลักและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการบริหารนโยบายเศรษฐกิจชนิดปฏิบัติได้ ใครก็ตามที่ได้เรียนรู้ “ทฤษฎีลูกโป่ง ๓ ลูกสูบ” ของอาจารย์ป่วย ย่อมประจักษ์แจ้งในลักษณะปฏิบัตินิยมของทฤษฎีดังกล่าวนี้ โดยที่ “ทฤษฎีลูกโป่ง ๓ ลูกสูบ” มีอิทธิพลต่อการบริหารนโยบายการรักษาเสถียรภาพของระบบ

เศรษฐกิจไทยเป็นเวลาสามทศวรรษเศษ แม้จะมีใช้ทฤษฎีที่ทันสมัย แต่ก็มิใช่ทฤษฎีที่ล้าสมัย ทั้งนี้จากกล่าวได้ว่า วิกฤติการณ์การเงินที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๔๐ เป็นเพราะขุนนางนักวิชาการไทยมิได้ใส่ใจสร้างและพัฒนากลไกและเครื่องมือในการกำกับการทำงานของ “ลูกสูบการเงินระหว่างประเทศ” ตาม “ทฤษฎีลูกโป่ง ๓ ลูกสูบ” ของอาจารย์ป๋วย

ราชการไทยต้องสูญเสีย ‘ข้าวรับใช้แผ่นดิน’ คนสำคัญ ผู้อุทิศกายและใจรับใช้ราชการไทยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และด้วยการทำงานที่ทรงประสิทธิภาพ อาจารย์ป๋วยพยายามรักษา ‘พรหมจรรย์’ ของข้าราชการการเมืองเกี่ยวกับธุรกิจเอกชน ทั้งในฐานะกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้ถือหุ้น นับเป็นพรหมจรรย์สำคัญของขุนนางผู้มีหน้าที่กำหนดและบริหารนโยบายตลอดช่วงแห่งชีวิตข้าราชการ อาจารย์ป๋วยได้รักษา ‘พรหมจรรย์’ ดังกล่าวอย่างดียิ่ง และเป็นแบบอย่างให้ผู้ใกล้ชิดและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติอย่างดียิ่ง และเป็นแบบอย่างให้ผู้ใกล้ชิดและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม ด้วยการรักษา ‘พรหมจรรย์’ ของวิชาชีพอย่างเคร่งครัดนี้เอง ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงสั่งสมชื่อเสียงและกิตติคุณ จนได้ชื่อว่าเป็น ‘ปรากฏการณ์จริยธรรม’ และ ‘ปรากฏการณ์พหุปัญญา’ ในสังคมไทยขนาดที่ชื่อเสียงและกิตติคุณเหล่านี้มลายูไปสิ้น เมื่ออาจารย์ป๋วยพ้นหน้าที่จากวังบางขุนพรหมเพียงสองทศวรรษ ความเลื่อมทรมของธนาคารแห่งประเทศไทยทุกวันนี้ ไม่เพียงแต่มีอาจโยนให้เป็นการผิดของอาจารย์ป๋วยได้เท่านั้น หากยังกลับเสริมส่งศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของอาจารย์ป๋วย อย่างน้อยที่สุดเป็นประจักษ์พยานอันเด่นชัดว่า การรักษา ‘พรหมจรรย์’ ของขุนนาง ข้าราชการนั้นเป็นเรื่องยากยิ่งเพียงใด

วงการศึกษามือเมืองไทยต้องสูญเสียนักการศึกษาผู้ยิ่งใหญ่ ผู้เห็นความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และพยายามผลักดันให้มี

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งในด้านการศึกษาและสุขภาพอนามัย อาจารย์ป๋วยไม่เพียงแต่กำหนดนโยบายการพัฒนาบุคลากรในทุกแห่งหนที่เป็นผู้บังคับบัญชา ไม่ว่าจะเป็นธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานประมาณ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เท่านั้น หากยังมีบทบาทสำคัญในการผลักดันแผนพัฒนาการศึกษาในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔) อีกด้วย สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาจารย์ป๋วยมีบทบาทสำคัญในการยกฐานะ ‘อาจารย์มหาวิทยาลัย’ ให้เป็นอาชีพ ด้วยการผลักดันให้มหาวิทยาลัยมีนโยบายการสร้างอาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยในเมืองไทยก่อเกิดด้วยการครอบงำของสำนักวิชาการขุนนาง การเรียนการสอนในเบื้องต้นดำเนินการโดยขุนนางนักวิชาการประจำกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ในสภาพการณ์เช่นนี้ อาจารย์มหาวิทยาลัยในฐานะอาชีพยากที่จะเติบโตได้ มีผู้คนไม่มากนักที่ได้รับทราบความเหนื่อยใจของอาจารย์ป๋วยในการผลักดันนโยบายการสร้างอาจารย์ประจำ แม้ภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เอง

ชุมชนชาวจีนในเมืองไทยต้องสูญเสีย ‘ลูกจีน’ ผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ทำคุณประโยชน์แก่แผ่นดินไทยชนิดที่หา ‘ลูกไทย’ เปรียบได้ด้วยยาก อาจารย์ป๋วยซื่อสัตย์ต่อตนเองเกินกว่าที่จะเปลี่ยนชื่อเสียงเรียงนามในเมื่อชาติกำเนิดมิอาจเลือกได้ ถึงจะเปลี่ยนชื่อและสกุลให้มีความเป็น ‘ไทย’ มากเพียงใด ก็มิอาจเปลี่ยนประวัติที่แท้จริงแห่งชาติกำเนิดได้ หากสังคมไทยต้องจารึกประวัติอาจารย์ป๋วย คงไม่มีจารึกอื่นใดที่ถูกใจอาจารย์ป๋วยมากไปกว่าการจารึกว่า อาจารย์ป๋วยเป็น ‘ลูกเจ๊ก’ ที่มีใจเป็น ‘ไทย’

อาจารย์ป๋วยมิได้ต้องการสิ่งอื่นใดนอกเหนือจากการเป็นคนดี ทั้งการเป็นพลโลกที่ดีของมนุษยพิภพ และการเป็นพลเมืองดีของสังคมไทย

ชื่อหนังสือ เสียชีพ อย่าเสียสิน คงบงบอกความมาดมั่นของอาจารย์ป่วย  
ในเรื่องนี้

ณ บัดนี้ สังคมไทยได้สูญเสียพลเมืองที่ดีที่สุดคนหนึ่ง ผู้อุทิศ  
ชีวิตเพื่อแผ่นดินไทยและมีได้หวังผลตอบแทนจากแผ่นดินแม่แต่อนุสาวรีย์

รองศาสตราจารย์รังสรรค์ ทัศพรพันธุ์  
กล่าวเมื่อวันเสาร์ที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๒

ถ้าเราไม่สามารถเจียดเงินมาเพื่อการศึกษา  
ก็ไม่น่าจะสามารถเจียดเงินไปสำหรับเรื่องอื่น  
เพราะปัญหาอื่น ๆ เช่น ภัยคอมมิวนิสต์ อันธพาล  
อาชญากรรม ภัยรุม การปกครองประชาธิปไตย  
หรือแม้แต่การเศรษฐกิจและการผลิตต่ำ  
ปัญหาเหล่านี้จะป้องกันแก้ไขไม่ได้  
ถ้าเราไม่ยอมลงทุนในสิ่งที่ประเสริฐที่สุด คือ คน

บัว อังพาน์



# รำลึก

# ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์



ความเป็นมา

คณะกรรมการประสานงาน 20 ปี 6 ตุลา ซึ่งศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นที่ปรึกษาอดีตคณบดี ได้ร่วมกับฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดประชุมปรึกษาเรื่องความเป็นไปได้ในการจัดสร้างอนุสรณ์สถานภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ เพื่อบันทึกเรื่องราวของธรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ และสร้างสรรคัลังคม ในด้านการเมืองการปกครอง ตลอดเวลาที่ผ่านมา และเพื่อเป็นบทเรียนทางด้านประวัติศาสตร์ ที่ควรเรียนรู้และจดจำ สำหรับชนรุ่นหลัง

## ส่วนประติมากรรม กำแพงประวัติศาสตร์

กำแพงประวัติศาสตร์ คืออนุสรณ์สถาน ภายในสวนประติมากรรมกลางแจ้ง บอกเล่าเหตุการณ์การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยในประวัติศาสตร์ที่สำคัญ 11 เหตุการณ์ ประกอบด้วยระตุมิการวม 11 ขึ้น บริเวณหน้าหอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ด้วย ธารน้ำไหลทอดยาวตลอดแนว แทนคุณค่าของสายธารแห่งการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย มีร่องธารนำไหลตลอดสายเชื่อมร้อยเหตุการณ์ต่างๆ มีก่อนกรวดหินดินทรายหลายรูปแบบ หลากสีวางเรียงราย หมายถึงการร่วมกันต่อสู้ไปสู่สิ่งที่ดีกว่า น้ำ, ธารนำไหล หมายถึง การต่อสู้เคลื่อนไหวไปตามกาลเวลา ไม่มีที่สิ้นสุด

## โครงการกำแพงประวัติศาสตร์

### ธรรมศาสตร์กับการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย



